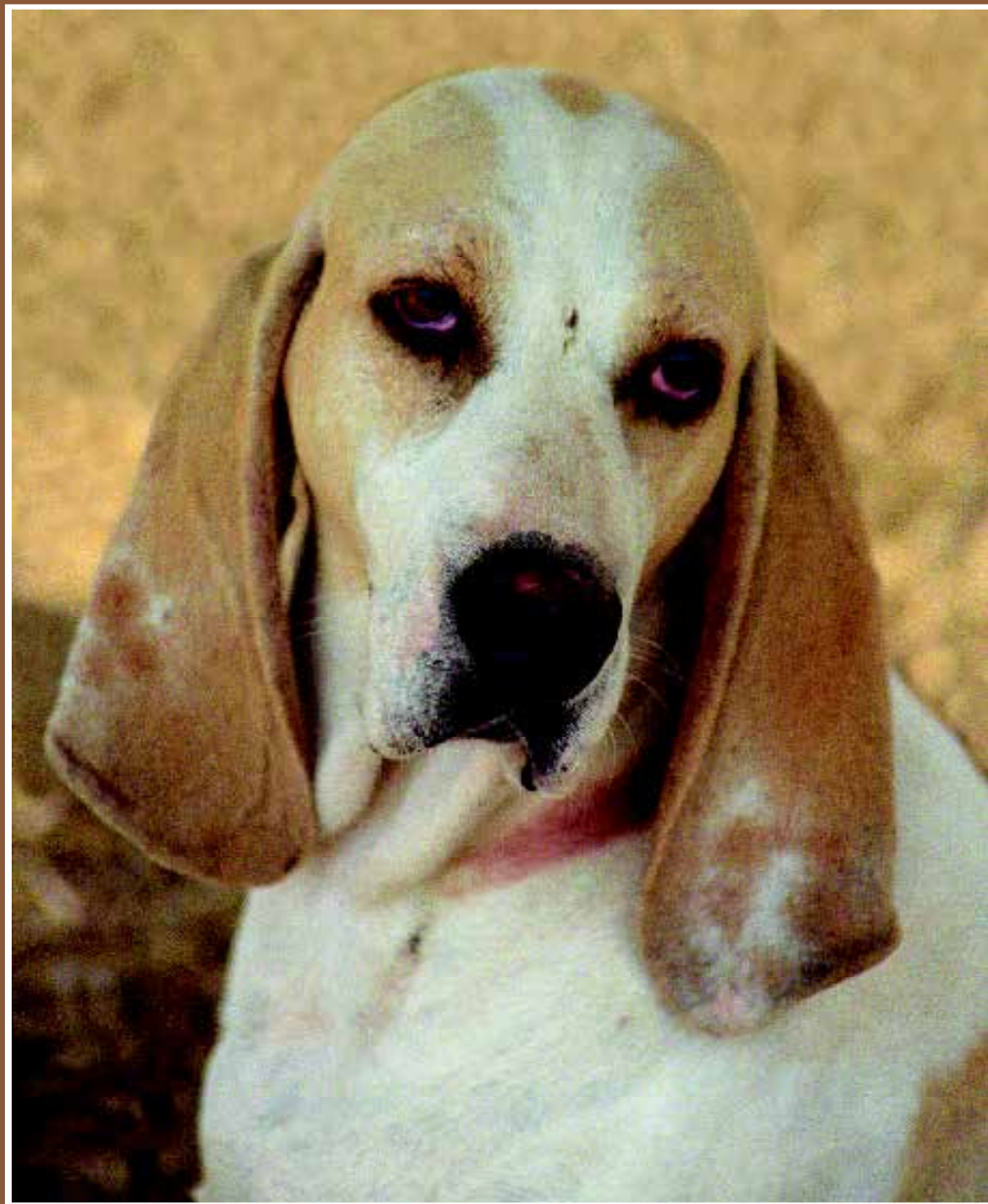

Historisch portret

BILLY

In oude geschriften, documenten en boeken of op prenten en schilderijen is de geschiedenis van honden vastgelegd. En dan vooral het werk dat ze doen. Meegaan op jacht, het drijven en hoeden van een kudde, het bewaken van huis en hof en het gezelschap houden van de mens. Elke maand gunt ONZE HOND de lezer een inkijsje in de rijke historie van een rashond. Deze maand de Billy.

De jacht als inspiratie

'Meegaan op jacht' is het werk dat deze grote Franse lopende hond met de Engels aandoende naam heeft gedaan en nog doet. Toch durf ik te wedden dat weinig lezers de 'Billy' meteen kunnen plaatsen. Om de jacht met meutehonden te kunnen begrijpen, is daarom eerst een kleine uitleg nodig over de ontwikkeling van het jachtgebeuren in Frankrijk.

Het verhaal, de geschiedenis, van de jacht met honden is tienduizenden jaren oud en evenzo vele malen verteld. In de grotten van Lascaux in de Franse Dordogne zijn rotstekeningen te zien van een man die met zijn honden op herten jaagt. Circa 15.000 jaar voor Christus wordt deze afbeelding gemaakt. Later, rond 50 voor Christus, zien de Romeinen, tijdens hun tochten door Gallië, de oorspronkelijke bewoners jagen met honden.

Eeuwen geleden zijn het de vorsten, de adel en de hoge geestelijkheid die mogen deelnemen aan de jacht. Net als in andere West-Europese landen worden ook in Frankrijk de beste jachtgebieden en uitgestrekte bossen gereserveerd voor de vorsten en hoge adel om er, vergezeld van hun beste honden, te jagen.

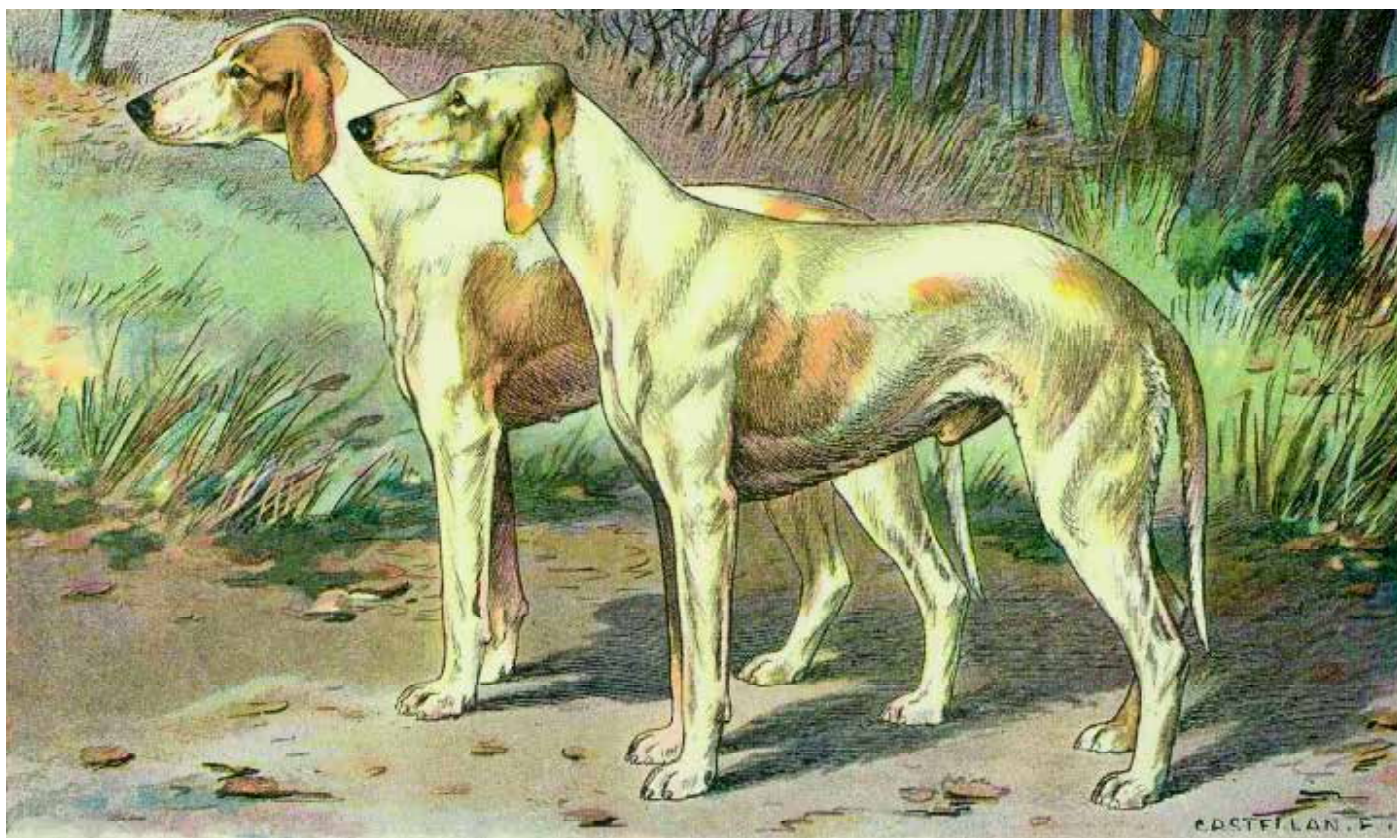
Rondom de jacht ontstaat er een soort 'industrie', gevormd door jachthonden, valken, paarden, zadel- en tuigmakers, kleding, wapensmeden, etc. Daarnaast bloeien de schone kunsten als nooit tevoren. De jacht dient als inspiratie voor kunstenaars; (wand)tapijten, tekeningen en schilderstuk-

ken, boeken en prenten laten zien hoe het jachtgebeuren - de Vènerie - zich in Frankrijk, in de zeventiende- en achttiende eeuw, ontwikkelt. De jacht op herten, reeën, wilde zwijnen en wolven - de Grande Vènerie - vraagt om een grote, sterke hond, terwijl de jacht op klein wild, zoals hazen en konijnen, aan de kleinere rassen wordt overgelaten - de Petite Vènerie.

Tientallen jachthondenrassen krijgen in Frankrijk in deze eeuwen een eigen uiterlijk; sommige zijn sterk gebonden aan één regio en blijven numeriek klein. Andere verspreiden zich over het gehele land en ook daarbuiten. Er vinden onderlinge kruisingen plaats, waarbij het resultaat soms een nieuw ras oplevert, dat niet zelden de naam draagt van de maker (*Levesque, Cérés, Larye of Larrye*) of wordt genoemd naar het gebied van hun herkomst (*Vendée, Ariège, Haut-Poitou*).

Schouwspel

De wijze van jagen bij de Grande Vènerie wordt de Chasse-à-Courre genoemd. Daarbij jagen de honden met gebruik van hun neus en volgen ze de buit net zo lang totdat deze er letterlijk bijna dood bij neervalt. De jagers volgen te paard. De jachthondenrassen die bij de Grande Vènerie worden gebruikt noemt men de *Chiens de Grande Vènerie* of de *Chiens d'Ordre*. Dat zijn onder andere de Billy, Poitevin en de Français Tricolores: Blancs et Noirs en Blancs et Orange. Voorts de Anglo-Français Tricolores: Blancs et

Een prachtige lithografie uit het boek 'Les Chiens de Chasse' van F. Castellan (1931).

De 'Chasse-à-Courre' is nu nog een kleurig schouwspel met eeuwenoude gebruiken en tradities. (Fotograaf onbekend.)

De Billy is een elegante en aristocratische hond

Een meute Billy's in Frankrijk, eigendom van Monsieur Gavinet. (Fotograaf onbekend.)

Noirs en Blancs et Orange. Dan zijn er nog de Grand Bleu de Gascogne, Gascon Saintongeois, Griffon Nivernais, Grand Griffon-Vendéen en de Grand Fauve de Bretagne. Zij behoren weliswaar tot de grote(re) rassen, qua formaat, maar zijn geen *Chiens d'Ordre* in de ware zin van het woord. De meest gangbare verklaring voor de naam *Chiens d'Ordre* is dat het om honden gaat die meutediscipline ('ordre') kennen, waardoor een jagende meute gemakkelijk 50 of meer honden kan bedragen.

Soms worden de hiervoor genoemde vijf rassen in de Grande Vènerie gebruikt en jagen *à courre*, maar meestal jaagt men met hen op hazen en wilde zwijnen volgens de *Chasse-à-tir* methode. Deze methode houdt in dat de buit wordt gedreven in de richting van de wachtende geweren.

De Grande Vènerie, de jacht op groot wild met een meute honden, heeft de Franse Revolutie (1789-1799), de Eerste en de Tweede Wereldoorlog overleefd, maar de grandeur uit de zeventiende en achttiende eeuw is niet meer teruggekeerd. Dat neemt niet weg dat het huidige schouwspel van de *Chasse-à-Courre* nog steeds tienduizenden Fransen op de been brengt, die toekijken en genieten van een eeuwenoude jachttraditie.

Chiens blancs du roy

De Billy – de naam is al gevallen – is een jachthond die buiten Frankrijk nauwelijks bekendheid geniet. Volgens Hans Räber, in zijn *Enzyklopädie der Rassehunde*, is het van alle Franse lopende honden degene die nog het meeste lijkt op zijn verre voorouders, de *Chiens Blancs du Roy*, waarvan men zegt dat koning Louis XII hen creëert en die vervolgens de favoriete honden worden van de koningen François I, Henry IV en Louis XIV. Het is daarom niet vreemd dat de Billy in de literatuur vaak 'le Chien Blanc du Roy' wordt genoemd. Zijn naam dankt het ras aan het kasteel van zijn schepper, monsieur Gaston Hublot de Rivault (1858-1936). Hij is een landedelman, die op het Château de Billy woont in de stad met dezelfde naam, gelegen in de Poitou, een voormalige provincie in het westen

van Frankrijk. Het kasteel dateert van de dertiende eeuw, is gebouwd door de Bourbons maar is nu een ruïne.

De Billy deelt zijn voorouders met de Poitevin, een andere *Chien d'Ordre*. Volgens de eigen aantekeningen heeft Hublot de Rivault 3000(!) honden gefokt en in zijn kennels grootgebracht. De laatste door hem gefokte Billy heeft in het stamboek nummer 1834.

Hublot de Rivault is de maître d'équipage du Rally Billy Courage (1878-1933) en selecteert in eerste instantie honden uit de lijnen van Larye (of Larrye), Montemboeuf en Cérés, daarbij geholpen door zijn oom, Alexis de Montaubin, die hem twee reuen en twee teven uit de Cérés lijn cadeau doet. De markies François Larye (of Larrye) wordt gezien als de man die in 1692 de Poitevin creëert; zijn honden hebben een uitstekende neus. Louis de Montemboeuf is ook een aristocraat, die als luitenant koning Louis XIV dient in het Franse leger.

Guillotine

Daarnaast fokt hij jachthonden, die nog stammen uit de meute van koning Louis XV. Zijn honden jagen vooral op wilde zwijnen en staan bekend om hun elegante verschijning. De honden van Cérés, tot slot, zijn bekend vanwege hun kwaliteiten bij de jacht op hazen, reeën en wolven. Ook hij is een landedelman, uit de Charente. De honden van de twee laatstgenoemden hebben uitsluitend een witte met oranje (gele) vacht. Dat zijn ook de kleuren die Hublot uitsluitend voor zijn fokkerij gebruikt.

Hoe onzeker het leven van de adel is, blijkt uit dat van de Montemboeuf; hij sterft in 1793 onder de guillotine, zijn kasteel wordt verwoest en zijn honden verspreiden zich over Frankrijk. In 1877 begint Hublot de Rivault met zijn fokkerij van een 'eigen' ras met gebruik van de hiervoor genoemde lijnen. Zonder geluk vaart niemand wel; in 1882 vindt hij in het departement Charente de Montemboeuf reu *Blandino*. Deze zal de Billy's groter en sterker maken. Na negen jaar heeft Hublot zijn doel bereikt en met zijn eerste Billy meute jaagt hij op vrijwel alle wildsoorten. Aanvankelijk is het de

Foto: T. Popelier

Zeer typisch rasbeeld.

Foto: Ton Popelier

'Lot de six' van een chasse-à-tir meute met Billys, die op ree gebruikt wordt in Bretagne, Frankrijk. De eigenaar is Cedric Postollec.

BILLY

Land van herkomst: Frankrijk

Gebruik: meutehond bij de 'Grande Vènerie'

Levensverwachting: 10 tot 14 jaar

Eerste rasstandaard: 1886

F.C.I rasstandaard: <http://www.fci.be/Nomenclature/Standards/025g06-en.pdf> (Engels) en

<http://www.fci.be/Nomenclature/Standards/025g06-en.pdf> (Frans)

FCI – nummer: 25

Rasgroep: 6 (lopende honden en zweethonden)

Rasvereniging Nederland: www.nederlandsebrakkenclub.nl

Idem Frankrijk: www.scc.asso.fr (Club du Chien d'Ordre)

Rivaults plan om de Grand Chien du Roy terug te fokken, aldus dr. Castets in zijn boek *Les Chiens courants descendants des Chiens Blancs du Roy* (1923).

Alle honden op Château de Billy hebben witte vachten of wit met citroengeel, maar er zijn er ook bij die, zoals de auteur George Johnston het noemt, een 'café-au-lait' vacht hebben. In 1927 wordt Hublots meute 'ontbonden' en de Billy's verspreiden zich door geheel Frankrijk. Hublot de Rivault overlijdt in 1936.

Sonore blaf

Dit zou het definitieve einde zijn geweest van de Billy als Gaston Hublots zoon, Anthony, niet had besloten om het werk van zijn vader voort te zetten. Hij is zo gelukkig om een koppel Billy's te vinden waarmee hij kan beginnen het ras terug te fokken. Het zijn de reu *Vol-au-Vent* en de teef *Volga* die door Anthony worden gekruist met Poitevins, Porcelaines en Harriers. Hij slaagt in zijn opzet en als hij in 1975 overlijdt, bestaan er weer enkele Billy meutes. Enkele jaren daarvoor, in 1973, is het ras door de FCI erkend. Volgens David Hancock, in zijn *Hounds, hunting by scent* (2014), zijn er nu nog meer dan 300 meutes lopende honden in Frankrijk actief.

Alleen kenners zien direct de verschillen tussen de Billy, de Poitevin, de Français Blanc et Orange en de Anglo Français Blanc et Orange.

Het hoofd van de Billy is voller en ronder dan dat van de Poitevin, de voorsnuit is zwaarder en breder en de stop is duidelijker te zien. Opmerkelijk is de eis in de rasstandaard ten aanzien van het gebit. Bij een uitgesproken overbeet dient de hond 'absoluut te worden gediskwalificeerd'. Bij een lichte overbeet (1/2 centimeter) is dat niet het geval.

De oren van de Billy zijn, in vergelijking met andere Franse lopende honden, hoog aangezet en liggen vlak tegen het hoofd aan. Hij heeft een sonore, voor kenners herkenbare, 'stem'. Bijzonder is dat de borstkas diep moet zijn en tegelijkertijd nauw, hetgeen platte ribben veroorzaakt. De Billy is een sterke hond, die toch een lichte indruk maakt. Dat komt vooral tot uiting in het gangwerk, dat lichtvoetig is. De reuen hebben een schofthoogte van 60 tot 70 centimeter, de teven van 58 tot 62 centimeter.

Soms wordt in de literatuur en op internet de Billy en de Chien Blanc du Roy als een en hetzelfde ras gezien, terwijl laatstgenoemde toch echt een voorouder is. Maar wel een met zoveel invloed op het uiterlijk dat een vergissing snel is gemaakt.

Vechtlust

Nu wordt er met de Billy voornamelijk gejaagd op herten en reeën. Hans Räber meldt dat er rond de eeuwwisseling twee meutes zijn die gespecialiseerd zijn in de jacht op everzwijnen. Echter, in 2017 zijn die verdwenen. Nu zijn er nog twee of drie chasse à courre meutes te vinden, die deels uit Billy's bestaan. Het ras

Een bijzondere foto, gemaakt aan het einde van de negentiende eeuw, Gaston Hublot de Rivault. Schepper van de Billy.

heeft veel aanhangers verloren door zijn vechtlust in de kennels, een kwalijke eigenschap die er ingeslopen is bij het herstel na de Tweede Wereldoorlog. En dat terwijl in de rasstandaard staat dat *Chien agressif ou peureux* (agressieve of schuwe hond) een uitsluitende fout is. De Fransen hebben nogal wat woorden nodig om te zeggen dat alleen functionele en gezonde honden met de typische raskenmerken zouden mogen worden gebruikt voor de fokkerij: *'Seuls les chiens sains et capables d'accomplir les fonctions pour lesquelles ils ont été sélectionnés, et dont la morphologie est typique de la race, peuvent être utilisés pour la reproduction.'*

Het merendeel van de Billy's wordt tegenwoordig in Frankrijk in kleine meutes (tien à vijftien honden) gehouden voor de chasse-à-tir. Wild zwijn en vos zijn daarbij de wildsoorten waarop de Billy excelleert. Hoe zeldzaam de Billy is blijkt wel uit het Franse tweedelige standaardwerk van Hubert Heuillet *Tous les Chiens* (1934); de Billy is daarin niet vertegenwoordigd. Hetzelfde geldt voor Van Bylandts 'Les Races de Chiens' (1904), waarvan ik onlangs de gelukkige eigenaar werd. In Nederland is de Billy, volgens de Nederlandse Braken Club, nooit geïmporteerd, laat staan gefokt. Dat deze Franse lopende hond geen hond is voor in de stad of voor de kachel, spreekt voor zich. Hij voelt zich het beste thuis in een grote of kleine meute. ■

NB: Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen van foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl